

Abstrakt

Mnohovýznamový pojem *logos* provází filosofii od nejranějších autorů. Obecně lze říci, že pojem *logos* má v historii dvě hlavní skupiny významů. První skupina se týká řeči (slovo, řeč, věta...) a druhá skupina významů se týká rozumu (myšlenka, důvod, rozum, myšlení...). Druhá skupina ve filosoficko-teologickém uvažování přechází do představy rozumu přesahujícího člověka – „božský“ či „světový rozum“.

Analytická filosofie postulovala teoretický podklad pro dualitu řeči a rozumu. Již Humboldt byl přesvědčen, že myšlení je vždy spojeno s jazykem, že řeč je orgán vytvářející myšlenky. Ebner v pneumatologické filosofii říká, že člověk je svojí povahou „Duchem, který má slovo“, že „bez Slova není rozumu“, a že „rozum je řeč, *logos*“. Wittgenstein ve filosofii jazyka tvrdí, že „hranice mého jazyka znamenají hranice mého světa“, a že „věta je obrazem skutečnosti“. Lingvistické práce Fodora o vnitřním jazyku myšlení (mentálštině) a zejména Chomského teorie existence struktury pro „univerzální gramatiku“ v lidském mozku, poskytují předpoklady pro pátrání po takové struktuře.

Neurovědní výzkumy tyto předpoklady potvrzují. Součástí mozku dospělého člověka jsou struktury specializované pro chápání řeči. Patří k nim *Brocovo centrum* pro vytváření řeči, *Wernickeho centrum* pro porozumění řeči, *fasciculus arcuatus*, který je propojuje a vytváří kompletně uzavřený okruh společně s cestou „*ventral stream*“. Unikátní strukturou lidského mozku je centrum *visual word form area* sloužící k rozpoznávání tvarů písmen. Srovnávací biologie ukazuje, že tyto struktury se nevyskytují u jiných živočichů. To by mohlo podporovat hypotézu, že rozum (mysl) u druhu *Homo sapiens* (člověk rozumný) úzce s řečí souvisí.

Colagé upozorňuje, že vysvětlení existence těchto struktur v mozku člověka je výzvou pro evoluční biologie i teologie. Dostáváme se tak k propojení filosofických, teologických, lingvistických a neurovědních úvah. Rahner nazývá *člověka bytostí transcendence* a říká, že intelekt i existence je umožněna na základě schopnosti řeči.

Chápeme-li jazyk, jakožto „orgán“ mající v mozku člověka anatomický podklad, jako komputační systém, který generuje komplexní myšlení, mohlo by to naznačovat, že rozum a řeč jsou dva způsoby vyjádření téže podstaty, jež můžeme nazývat *logos*. Vše, co je v mysli, je řeč. Řeč je sama o sobě rozumem.

Tato hypotéza vyžaduje další výzkum.